

A-1252

INSTYTUT TURYSTYKI
WARSZAWA

Zakład Badań i Analiz
Rynku Turystycznego
w Poznaniu

Rozmieszczenie zagranicznej
turystyki przyjazdowej w Polsce
w 1991 roku

(R-1.1.3.3)

opracowali:

prof. dr hab. Stefan Bosiacki

mgr Jarosław Błotny

POZNAN, czerwiec 1992

S p i s t r e ś c i

	strona
1. Wstęp	3
2. Zagraniczny ruch przyjazdowy do Polski w 1991 roku - rozmieszczenie wg województw i regionów.	5
3. Zagraniczny ruch przyjazdowy do Polski w 1991 roku - struktura ruchu wg województw i kierun- ków przyjazdów.	12
4. Rozmieszczenie przyjazdów cudzoziemców do Polski w 1991 roku w miastach.	18
4.1. Zagraniczny ruch przyjazdowy w Polsce w 1991 roku , rozmieszczenie wg miast wojewódzkich.	19
4.2. Zagraniczny ruch przyjazdowy w Polsce w 1991 roku - w wybranych aglomeracjach miejskich.	30
5. Podsumowanie.	36

1. Wstęp.

Badania nad problematyką zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski mają swoją długą tradycję i w większości dotyczyły one głównie warunków rozwoju tej formy turystyki.

W badaniach i studiach nad zagraniczną turystyką przyjazdową koncentrowano się na celach, motywach przyjazdów cudzoziemców do Polski rzadziej natomiast podejmowano próby określania skutków ekonomicznych tych przyjazdów dla kraju, regionów, czy konkretnych miejscowości. Bardzo nieliczne były też próby określania natężenia zagranicznego ruchu przyjazdowego do poszczególnych regionów, województw, czy ośrodków miejskich z rozpoznaniem jego struktury.

W chwili obecnej trwa w Polsce okres odbudowy turystyki przyjazdowej, która przeżyła w latach 1980-1983 bardzo wyraźny regres, związany z ówczesną sytuacją społeczno-polityczną Polski. W 1991 roku wg danych Głównego Urzędu Statystycznego przybyło do naszego kraju w szeregach zorganizowanych celach turystycznych 36.846 tys. cudzoziemców, z czego 56,7 % ogólnej liczby cudzoziemców stanowili Niemcy, 20,5 % mieszkańcy dawnych republik ZSRR, - 16,6 % obywatele Czechosłowacji. Turystów z pozostałych krajów stanowili jedynie - 6,2 % ogólnej liczby cudzoziemców przybywających do Polski w 1991 roku. W porównaniu do 1990 roku liczba cudzoziemców odwiedzających Polskę w 1991 roku wzrosła o ponad 102 %.

To bardzo optymistyczne dane nie informują, jednak - jakie jest rozmieszczenie przybywających do naszego kraju cudzoziemców, w jakich regionach, województwach, czy aglomeracjach miejskich jest ich najwięcej i z jakich krajów pochodzą?

Trzeba w tym miejscu podkreślić, iż w informacjach rejestrowanych przez Główny Urząd Statystyczny znaleźć można jedynie dane na temat cudzoziemców korzystających z noclegów w obiektach turystycznych i wczasowo-wypoczynkowych w układzie województw oraz miast wojewódzkich. W 1991 roku z noclegów w tych obiektach skorzystało zaledwie 7 % ogółu przybywających do Polski turystów, pozostała reszta nie została objęta rejestracją GUS-u.

Celem niniejszego opracowania jest próba oszacowania poziomu i struktury zagranicznej turystyki przyjazdowej w 1991 roku do poszczególnych regionów, województw oraz wybranych aglomeracji miejskich, czyli inaczej mówiąc przestrzennego rozmieszczenia przyjazdów cudzoziemców do Polski w 1991 roku.

Przedstawione w niniejszym opracowaniu liczby mają charakter szacunków i oparte zostały na następujących materiałach wyjściowych:

- liczbie cudzoziemców korzystających w 1991 roku z noclegów w obiektach turystycznych i wczasowo-wypoczynkowych w poszczególnych województwach i miastach wojewódzkich - dane wg GUS;
- liczbie i strukturze cudzoziemców przybywających do Polski w 1991 roku, wg krajów - dane wg GUS;
- wynikach badań ankietowych przeprowadzonych przez Instytut Turystyki w 1991 roku wśród 4234 turystów zagranicznych odwiedzających Polskę¹;
- opracowaniach monograficznych dotyczących stanu gospodarki turystycznej w niektórych regionach, województwach itp.².

¹ Por. W. Bartoszewicz: Cel, motyw i organizacja przyjazdów turystów zagranicznych do Polski w 1991 roku, Instytut Turystyki Warszawa-styczeń 1992 rok, ss. 34

² Por. między innymi: A. J. Jarosz: Gospodarka turystyczna woj. suwalskiego w latach 1986-1990 i perspektywy jej rozwoju AWF Poznań 1992 R. Gąsiorok: Ocena i analiza funkcjonowania gospodarki turystycznej w woj. koszalińskim, AWF Poznań 1991 r.

Na podstawie powyższych danych oraz stosownych przeliczeń korygujących dokonano przestrzennego rozmieszczenia zagranicznego ruchu przyjazdowego w Polsce w 1991 roku, w układzie wojewódzkim oraz miast wojewódzkich. Szczególną uwagę zwrócono na wielkość i strukturę przyjazdów cudzoziemców do 10 aglomeracji miejskich: Białegostoku, Gdańska, Katowic, Krakowa, Łodzi, Lublina, Poznania, Szczecina, Warszawy i Wrocławia.

Raz jeszcze należy podkreślić, iż zawarte w opracowaniu dane mają charakter szacunkowy i mogą występować pewne /aczkolwiek niewielkie/ odchylenia od stanu rzeczywistego. Oszacowana wielkość przyjazdów cudzoziemców do danego województwa lub miasta, dotyczy tych przyjazdów, których celem było odwiedzenie danego województwa lub miasta, wyłączone są zatem tzw. przejazdy tranzytowe.

2. Zagraniczny ruch przyjazdowy do Polski w 1991 roku - rozmieszczenie wg województw i regionów.

W 1991 roku zanotowano szereg zjawisk, które w sposób decydujący wpłynęły na ruch przyjazdowy do Polski, przede wszystkim na jego wielkość, strukturę i rozmieszczenie. W roku 1991 do Polski przyjechało 36.845.777 cudzoziemców, co jest liczbą rekordową w całej dotychczasowej historii ruchu przyjazdowego. Było to ponad 100 % więcej niż w 1990 roku oraz 4,5 raza więcej, niż w roku 1989. Bez wątpienia podstawową przyczyną tak znacznego wzrostu przyjazdów były gwałtowne zmiany społeczno-ekonomiczne zachodzące w Polsce, a także krajach sąsiednich. Wyrażały się one przede wszystkim w szerszym niż dotychczas otwarciu Polski na świat,

Jak również uzyskaniu przez obywateli krajów Europy Środkowo-Wschodniej większych możliwości podróżowania. Odnosi się to zwłaszcza do obywateli Niemiec /pochodzących z byłej NRD/, obywateli legitymujących się paszportami byłego ZSRR oraz obywateli Czechosłowacji, które to 3 grupy spośród odwiedzających Polskę cudzoziemców stanowiły przeszło 93 % całości ruchu przyjazdowego. Należy podkreślić, że ruch przyjazdowy do Polski posiada pewne charakterystyczne cechy, które nie pozwalają go w całości zaklasyfikować jako typowego rekreacyjnego ruchu turystycznego, a dotyczy to przede wszystkim 3 kierunków przyjazdowych wymienionych powyżej.

Istotne znaczenie dla uzyskania pełnego obrazu w zakresie ruchu przyjazdowego posiada znajomość rozmieszczenia zagranicznej turystyki przyjazdowej. Ze względu na specyficzne cechy ruchu przyjazdowego do Polski /handlowy charakter przyjazdów, krótkotrwałość pobytu, duża mobilność przyjeżdżających/ trudno staje się dokładne ustalenie rozmieszczenia, zarówno pod względem administracyjnym /wg województw/ oraz geograficznym /regiony turystyczno-geograficzne/. Prezentowane poniżej dane oparte są na szacunkach opracowanych na podstawie dostępnych informacji pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego oraz z badań prowadzonych w Instytucie Turystyki i dotyczą jednostkowego statystycznego cudzoziemca odwiedzającego Polskę w 1991 roku.

Najczęściej odwiedzanym docelowo przez cudzoziemców województwem w Polsce było województwo warszawskie. Praktycznie odwiedził je co piąty cudzoziemiec, bowiem 20 % spośród ogółu przyjeżdżających przebywało tam docelowo podczas swego pobytu w Polsce. O pełną rzadkość, jako docelowe miejsce pobytu

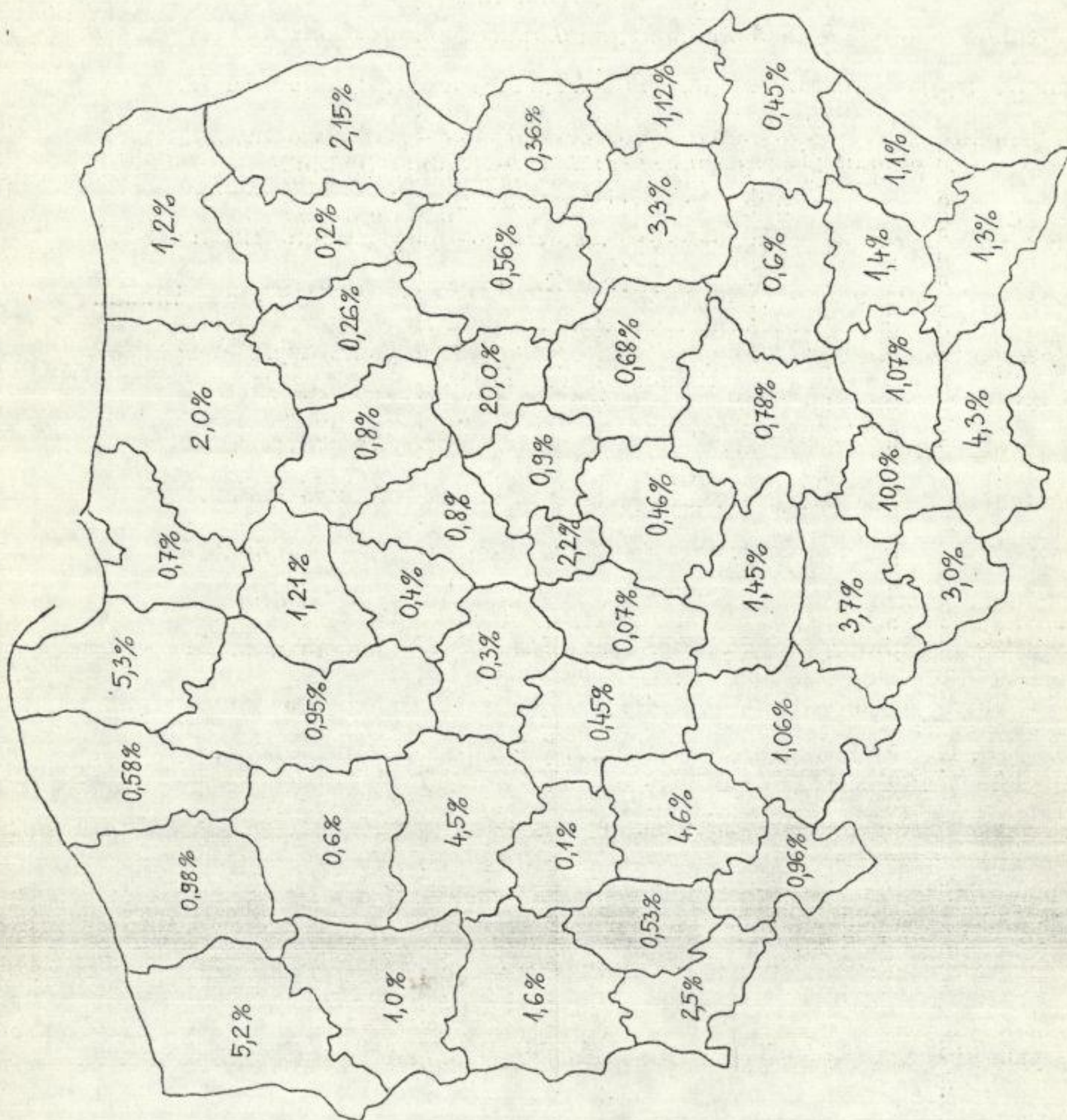
traktowane było województwo krakowskie /10 % przyjeżdżających/.

Na następnych miejscach znalazły się następujące województwa:

gdańskie /5,3 %/, szczecińskie /5,2 %/, wrocławskie /4,6 %/,
 poznańskie /4,5 %/, nowosądeckie /4,3 %/, katowickie /3,7 %/,
 lubelskie /3,3 %/, bielskie /3,0 %/, jeleniogórskie /2,5 %/,
 łódzkie /2,2 %/, białostockie /2,2 %/ i olsztyńskie /2,0 %/.

Poniższe zestawienie przedstawia szacunkowe dane dotyczące
 zagranicznego ruchu przyjazdowego w poszczególnych województwach
 /w tysiącach osób/:

warszawskie	ok. 7.370 tys.	legnickie	195 tys.
bielskopodlaskie	133 tys.	leszczyńskie	36 tys.
białostockie	792 tys.	lubelskie	1.216 tys.
bielskie	1.105 tys.	łomżyńskie	73 tys.
bydgoskie	350 tys.	łódzkie	811 tys.
chełmskie	413 tys.	nowosądeckie	1.584 tys.
ciechanowskie	295 tys.	olsztyńskie	737 tys.
częstochowskie	534 tys.	opolskie	391 tys.
elbląskie	258 tys.	ostrołęckie	95 tys.
gdańskie	1.953 tys.	pilskie	221 tys.
gorzowskie	368 tys.	piotrkowskie	169 tys.
jeleniogórskie	921 tys.	płockie	295 tys.
kaliskie	166 tys.	poznańskie	1.658 tys.
katowickie	1.363 tys.	przemyskie	405 tys.
kieleckie	287 tys.	radomskie	251 tys.
konińskie	111 tys.	rzeszowskie	515 tys.
koszalińskie	361 tys.	siedleckie	206 tys.
krakowskie	3.685 tys.	sieradzkie	26 tys.
krośnińskie	479 tys.	skierniewickie	32 tys.

słupskie	214 tys.	wałbrzyskie	354 tys.
suwalskie	442 tys.	włocławskie	147 tys.
szczecińskie	1.916 tys.	wrocławskie	1.694 tys.
tarnobrzeskie	221 tys.	zamojskie	165 tys.
tarnowskie	394 tys.	zielonogórskie	590 tys.
toruńskie	440 tys.		

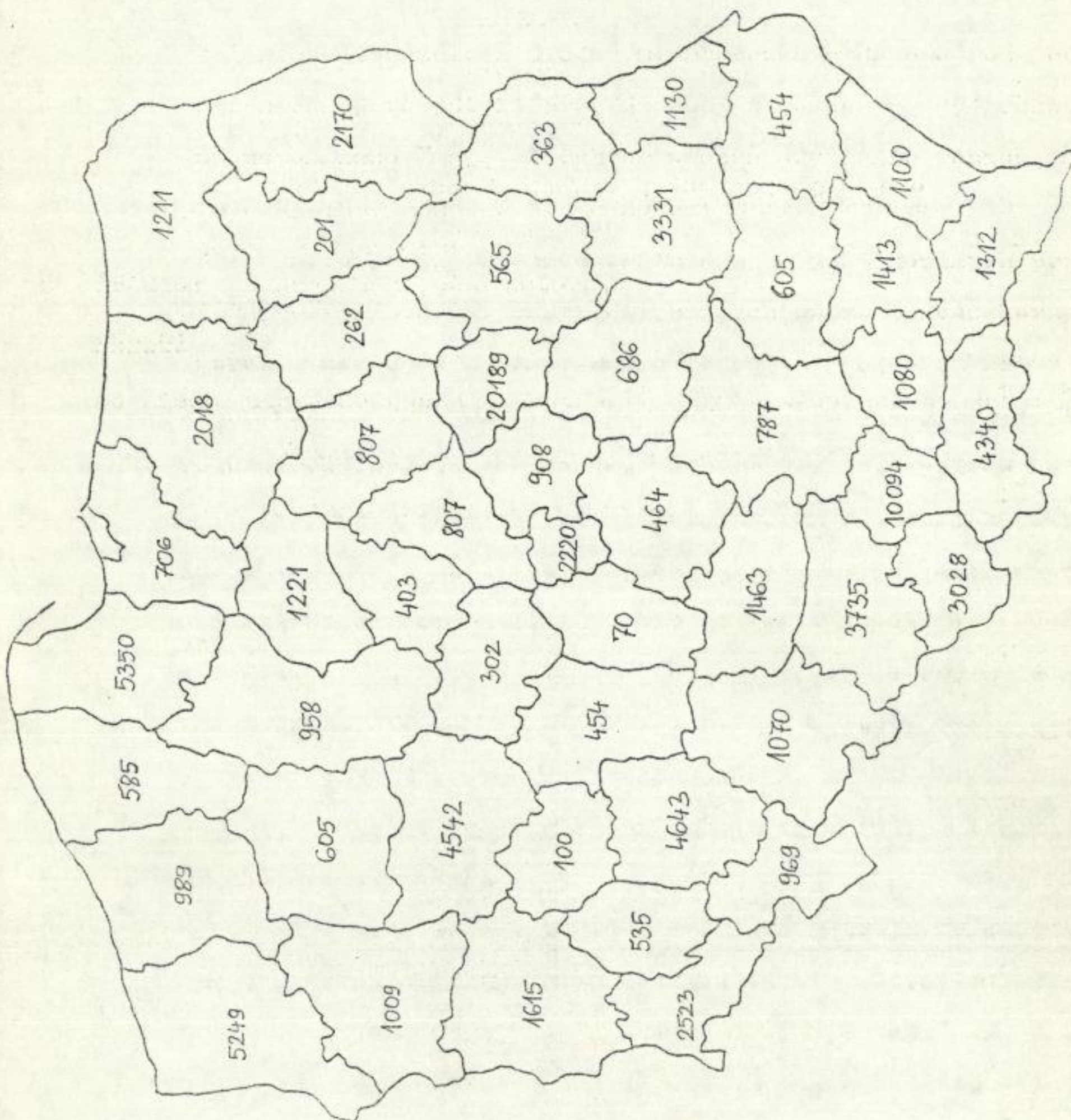
Jak wynika z powyższego zestawienia w 1991 roku utrzymała się /stała od wielu lat/ dominująca pozycja województw: warszawskiego i krakowskiego. Jednocześnie zaznaczył się wyraźny wzrost ruchu przyjazdowego do województw zachodniego pasa przygranicznego /np. szczecińskie, gorzowskie, zielonogórskie, joloniogórskie/, co ma bezpośredni związek z wysoką aktywnością przyjazdową do Polski obywateli Niemiec. Z kolei wzrost ruchu przyjazdowego z byłego ZSRR zaowocował zwiększoną recepcją w województwach wschodnich /np. lubelskie i białostockie/ oraz w województwach Polski Centralnej. Ogólnie należy stwierdzić, że ruch przyjazdowy do Polski w 1991 roku charakteryzował się o wiele bardziej proporcjonalnym rozmieszczeniem na obszarze całego kraju, niż w latach poprzednich.

W celu ustalenia rozmieszczenia ruchu przyjazdowego do Polski w 1991 roku według kryterium geograficznego przyjęto podział na następujące regiony geograficzno-turystyczne:

Wybrzeże - województwa : szczecińskie, koszalińskie, słupskie,
gdańskie, elbląskie;

Pojezierza - województwa : gorzowskie, zielonogórskie, pilskie,
bydgoskie, toruńskie, olsztyńskie, su-
walskie;

Szacunkowa liczba turystów zagranicznych w poszczególnych województwach w przeliczeniu na 1 dzień w 1991 roku.

Polska Centralna - województwa: poznańskie, leszczyńskie,
kaliskie, konińskie, wrocławskie, płockie,
ciechanowskie, warszawskie, skierniewickie,
łódzkie, piotrkowskie, radomskie, kieleckie,
częstochowskie, krakowskie.

Góry - województwa: jeleniogórskie, wałbrzyskie, tarnowskie,
nowosądeckie, krośnieńskie;

Śląsk - województwa: bielskie, katowickie, opolskie, wrocławskie,
legnickie;

Wschód - województwa: ostrołęckie, łomżyńskie, białostockie,
siedleckie, bielsko-podlaskie, lubelskie,
chełmskie, tarnobrzeskie, zamojskie, przy-
myskie, rzeszowskie.

Poniższe zestawienie przedstawia liczebność ruchu przyjazdowego
w poszczególnych regionach w tys. osób oraz strukturę procentową:

Wybrzeże	:	4.002 tys.	-	12,8 %
Pojezierza	:	3.154 tys.	-	8,6 %
Polska Centralna	:	16.147 tys.	-	43,9 %
Góry	:	3.732 tys.	-	10,2 %
Śląsk	:	4.748 tys.	-	12,9 %
Wschód	:	4.234 tys.	-	11,5 %

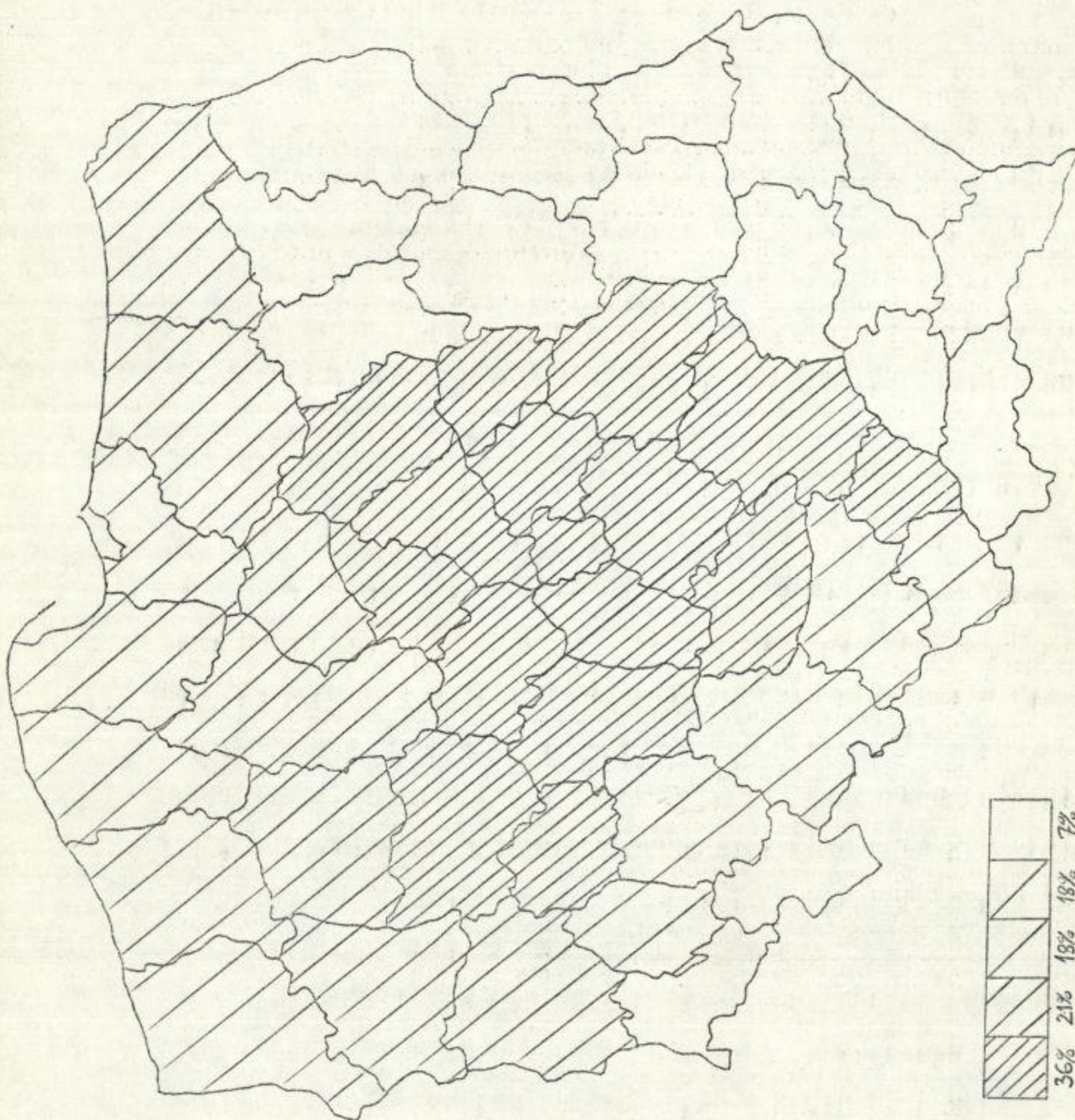
3. Zagraniczny ruch przyjazdowy do Polski w 1991 roku struktura ruchu według kierunków przyjazdów.

W 1991 roku najliczniejszą grupą turystów zagranicznych odwiedzających Polskę byli obywatele Niemiec /20.885 tys./. Stanowili oni 56,8 % ogółu cudzoziemców przyjeżdżających do Polski. Na drugim miejscu znaleźli się obywatele byłego ZSRR /7545 tys./, którzy stanowili 20,5 % całości ruchu przyjazdowego. W 1991 roku znacznie wzrosła liczba przyjeżdżających do Polski obywateli Czecho-Słowacji /6191 tys./, stanowiących 16,6 % całości ruchu przyjazdowego.

Na dalszych miejscach znaleźli się: Rumuni /275 tys. - 0,7 %/, Francuzi /196 tys. - 0,5 %/, Węgrzy /179 tys. - 0,5 %/, Holendrzy /159 tys. - 0,4 %/, Szwedzi /143 tys. - 0,4 %/, Duńczycy /141 tys. - 0,4 %/, Austriacy /133 tys. - 0,3 %/, Amerykanie /124 tys. - 0,3 %/, Włosi /122 tys. - 0,3 %/, Belgowie /94 tys. - 0,2 %/, Brytyjczycy /84 tys. - 0,2 %/. Spośród obywateli innych państw odwiedzających Polskę w 1991 roku wymienić jeszcze należy: Bułgarów / 83 tys./, Jugosłowian / 66 tys./, Hiszpanów /50 tys./, Norwegów /41 tys./, Finów / 30 tys./, Kanadyjczyków /25 tys./, Szwajcarów /23 tys./ i Turków /19 tys./.

Najistotniejsze dla ustalenia rozmieszczenia poszczególnych grup cudzoziemców na obszarze Polski są preferencje 3 podstawowych kierunków przyjazdowych stanowiących łącznie 93 % ogółu ruchu przyjazdowego /tzn. obywateli Niemiec, byłego ZSRR i Czecho-Słowacji/. Dane, które prezentujemy poniżej oparte są na szacunkach opracowanych na podstawie informacji pochodzących z Głównego Urzędu Statystycznego oraz z badań prowadzonych w Instytucie

Główne regiony Polski odwiedzane przez obywateli
Niemiec w 1991 roku.

Turystyki.

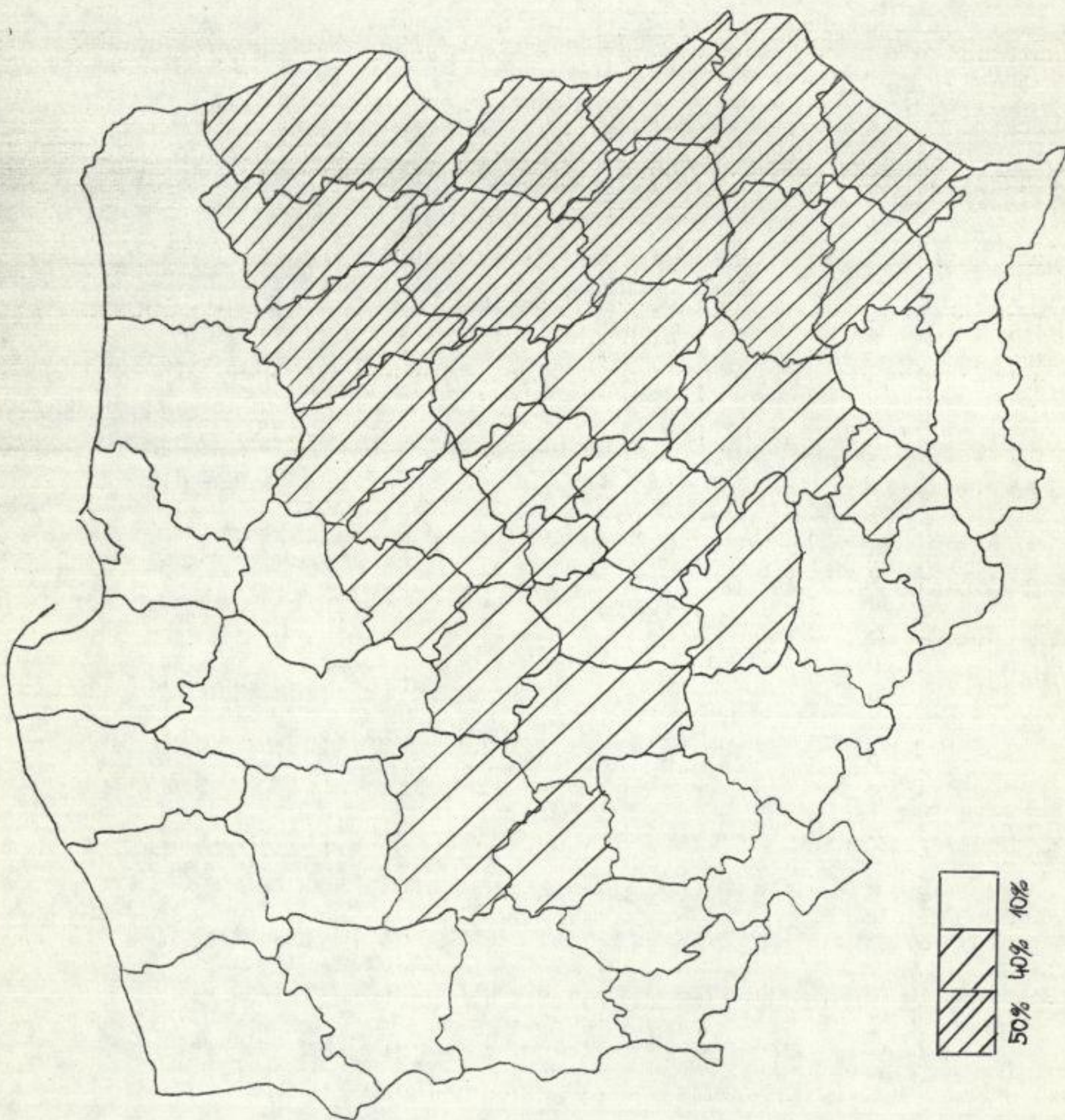
Obywatele Niemiec stanowią najliczniejszą grupę cudzoziemców odwiedzających Polskę. Nową jakością w 1991 roku stały się masowe przyjazdy do województw przygranicznych, nie mające charakteru ściśle turystycznego, lecz wynikające z różnic cen podstawowych artykułów konsumpcyjnych w Niemczech i Polsce /np. benzyna, towary spożywcze, odzież/.

Jednocześnie znaczna liczba Niemców podróżowała w głąb kraju odwiedzając docelowo takie województwa jak: poznańskie, gdańskie, olsztyńskie, wrocławskie, opolskie, katowickie. Według szacunkowych danych Niemcy przebywający w 1991 roku w Polsce preferowali głównie pobyt w województwach Polski Centralnej /ok. 36 %/, Pojezierzy /21 %/, Wybrzeża i Śląska /po 18 %/.

W 1991 roku blisko 2 -krotnie wzrosła liczba odwiedzających Polskę Obywateli byłego ZSRR. Według dostępnych danych obywatele byłego ZSRR odwiedzali docelowo najliczniej województwa wschodniej części Polski /np. lubelskie, białostockie/, aczkolwiek równie wielu przebywało w województwach Polski Centralnej /ok. 40 %/, co ma najprawdopodobniej związek z handlowym celem przyjazdów do Polski i wysoką mobilnością przybyszów z wschodniej granicy. Jednocześnie obywatele byłego ZSRR prawie w ogóle nie wykazywali zainteresowania innymi regionami Polski /np. Wybrzeże - 5 %, Pojezierza - 3 %, Śląsk - 2 %/.

W 1991 roku zaznaczył się również gwałtowny wzrost liczby odwiedzających Polskę obywateli Czecho-Słowacji /w porównaniu z rokiem 1990 nastąpił wzrost 4,5 - krotny /. W znacznej części były to przyjazdy w celach handlowych i obejmowały docelowo województwa Polski południowej. Obywatele Czecho-Słowacji

Główne regiony Polski odwiedzane przez obywateli
byłego ZSRR w 1991 roku.

przebywali głównie na Śląsku /ok. 52 %/, w Polsce Centralnej /ok. 40 %/ oraz w Górach /ok. 5 %/. Praktycznie nie wykazywali zainteresowania pobylem na Wybrzeżu oraz na Pojezierzach /po ok. 1 %/.

Dane na temat rozmieszczenia przyjeżdżających do Polski obywateli Rumunii /choć stanowią oni 4-tą, co do liczebności grupę narodowościową/ nie mają znaczenia w ogólnym bilansie ruchu przyjazdowego. Wynika to z faktu dużej mobilności tej grupy, niewielkiego znaczenia z punktu widzenia turystycznego i ekonomicznego oraz faktu, że w większości Rumuni traktują Polskę jako kraj tranzytowy w drodze do Niemiec lub Skandynawii.

Poniżej prezentujemy dane na temat preferencji obywateli kilku głównych państw, mających znaczenie z punktu widzenia turystycznego i ekonomicznego:

Francja - Polska Centralna /35 %/, Pojezierza /16 %/, Wybrzeże /15 %/;

Węgry - Polska Centralna /40 %/, Góry /32 %/, Śląsk /26 %/;

Szwecja - Polska Centralna /40 %/, Wybrzeże /30 %/, Śląsk /20 %/;

Dania - Wybrzeże /33 %/, Polska Centralna /30 %/, Pojezierza /18 %/;

Austria - Polska Centralna /50 %/, Śląsk /33 %/, Góry /15 %/;

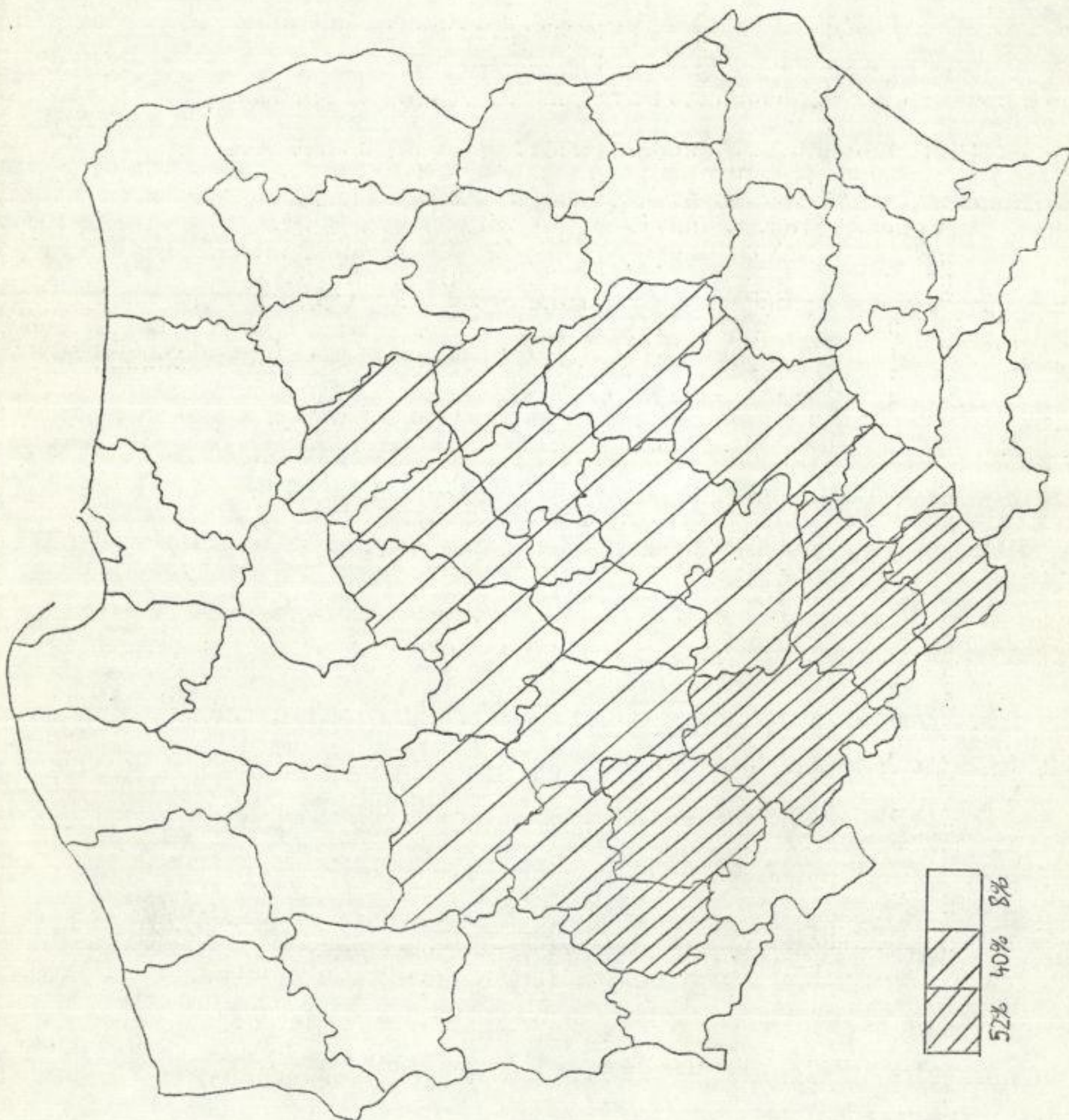
USA - Polska Centralna /40 %/, Wschód /30 %/, Góry /20 %/;

Włochy - Polska Centralna /60 %/, Śląsk /20 %/;

Wielka Brytania - Polska Centralna /65 %/, Wybrzeże /20 %/, Góry /10 %/.

W 1992 roku nie należy spodziewać się większych zmian zarówno w wielkości, jak i strukturze ruchu przyjazdowego do Polski. Zwiększyć może się jedynie liczba przyjeżdżających do Polski obywateli byłego ZSRR lub obywateli byłej Jugosławii,

Główne regiony Polski odwiedzane przez obywateli
Czecho-Słowacji w 1991 roku.

traktujących Polskę jako kraj tranzytowy w drodze do Niemiec lub Skandynawii.

4. Rozmieszczenie przyjazdów cudzoziemców do Polski w 1991 roku w miastach.

Jak już uprzednio podkreślano, analizy rozmieszczenia cudzoziemców odwiedzających Polskę w 1991 roku dokonano w oparciu o dane dotyczące liczby cudzoziemców korzystających w 1991 roku z noclegów w obiektach turystycznych i wczasowo-wypoczynkowych oraz ^owyniki badań ankietowych zrealizowanych przez Instytut Turystyki w 1991 roku wśród turystów zagranicznych.

Na wstępie obliczono strukturę zagranicznego ruchu przyjazdowego w Polsce w 1991 roku, na podstawie wspomnianych powyżej danych Głównego Urzędu Statystycznego oraz udział poszczególnych miast wojewódzkich w liczbie przyjazdów cudzoziemców na teren danego województwa.

Następnie, biorąc pod uwagę ogólną liczbę przyjazdów cudzoziemców do Polski w 1991 roku, wynoszącą wg GUS - 36.845.777 osób, obliczono strukturę ruchu przyjazdowego wg województw i miast wojewódzkich. Obliczone wielkości nie są zwykłym odzwierciedleniem struktury cudzoziemców korzystających z noclegów w tzw. bazie rejestrowanej, ale zostały skorygowane informacjami pochodzącymi z badań wykonanych przez Instytut Turystyki w Warszawie oraz jego agendy terenowe, oraz przez inne ośrodki naukowe w kraju.

Szerzej omówiono zagraniczny ruch przyjazdowy w 1991 roku i 10-ciu aglomeracjach kraju, które wg danych szacunkowych koncentrowały w tymże roku ponad 48 % ogólnej liczby przyjazdów

cudzoziemców do Polski i blisko 74 % przyjazdów do wszystkich miast wojewódzkich w Polsce.

4.1. Zagraniczny ruch przyjazdowy w Polsce w 1991 roku, wg miast wojewódzkich.

Z danych rejestrowanych przez Główny Urząd Statystyczny, a dotyczących liczby cudzoziemców korzystających z noclegów w miastach wojewódzkich w tzw. bazie rejestrowanej wynika, iż w 1991 roku ponad 65 % ogółu cudzoziemców korzystających z noclegów uczyniło to w miastach wojewódzkich.

Biorąc pod uwagę strukturę cudzoziemców korzystających z noclegów w 1991 roku oraz udział poszczególnych miast wojewódzkich w ogólnej liczbie obsłużonych cudzoziemców, obliczono szacunkową wielkość zagranicznego ruchu przyjazdowego w 1991 roku w miastach wojewódzkich - por. tab. nr 1.

Z danych zawartych w tabeli nr 1 wynika, że najliczniej turyści zagraniczni przybywają do takich miast jak: Warszawa, Kraków, Szczecin, Poznań, Gdańsk, Wrocław, Lublin, Katowice i Łódź.

Najrzadziej w 1991 roku cudzoziemcy odwiedzali takie miasta jak: Sieradz, Leszno, Tarnobrzeg, Krosno, Radom, Piotrków, Łomża i Ciechanów.

Jak z powyższego zestawienia wynika głównymi ośrodkami recepcji turystów zagranicznych są duże aglomeracje miejskie, dysponujące odpowiednią infrastrukturą turystyczną oraz handlowo-usługową, a także będące ośrodkami władz administracyjnych,

kultury i sztuki, nauki, czy wreszcie miejscem międzynarodowych targów i wystaw.

Tabela nr 1.

Shacunkowa liczba turystów zagranicznych w miastach wojewódzkich w Polsce - w 1991 roku.

Lp.	Miasta wojewódzkie	Udział danego województwa w zagranicz. turystyce przyjazdowej ogółem - w %	Liczba cudzoziemców w 1991 roku w mieście w stosunku do liczby cudzoziem. w danym woj. w %	Shacunkowa liczba cudzoziem. w mieście wojewódzkim w 1991 roku - ogółem /w tys /.
1	2	3	4	5
1.	Warszawa	20,0	95,2	7.030
2.	Białą Podlaska	0,3	71,3	79
3.	Białystok	2,1	63,7	493
4.	Białsko-Białą	3,0	30,0	332
5.	Bydgoszcz	1,0	68,6	253
6.	Chełm	1,1	97,5	395
7.	Ciechanów	0,8	20,0	59
8.	Częstochowa	1,4	95,5	492
9.	Elbląg	0,7	53,6	138
10.	Gdańsk	5,3	68,0	1.328
11.	Gorzów	1,0	51,4	189
12.	Jelonia Górą	2,5	42,5	391
13.	Kalisz	0,4	58,4	86
14.	Katowice	3,8	56,5	791
15.	Kielce	0,8	60,7	179
16.	Konin	0,3	76,7	85
17.	Koszalin	1,0	20,0	74

1	2	3	4	5
18.	Kraków	10,0	70,0	2.580
19.	Krosno	1,5	10,0	48
20.	Legnica	0,5	64,9	120
21.	Leszno	0,1	31,5	12
22.	Lublin	3,3	75,0	912
23.	Łomża	0,2	78,2	58
24.	Łódź	2,2	93,3	756
25.	Nowy Sącz	4,3	15,0	238
26.	Olsztyn	2,0	50,3	371
27.	Opole	1,1	45,0	182
28.	Ostrołęka	0,3	63,6	70
29.	Piła	0,6	81,6	180
30.	Piotrków	0,5	31,4	58
31.	Płock	0,8	58,0	171
32.	Poznań	4,5	82,6	1.370
33.	Przemysł	1,1	82,8	336
34.	Radom	0,7	20,0	52
35.	Rzeszów	1,4	57,1	295
36.	Siedlce	0,6	57,2	126
37.	Sieradz	0,1	15,0	6
38.	Skierniewice	0,9	30,0	99
39.	Słupsk	0,6	46,8	104
40.	Suwałki	1,2	15,0	66
41.	Szczecin	5,2	85,2	1.633
42.	Tarnobrzeg	0,6	10,0	22
43.	Tarnów	1,1	64,2	260
44.	Toruń	1,2	92,9	411
45.	Wałbrzych	1,0	29,7	109

1	2	3	4	5
46.	Włocławek	0,4	65,0	96
47.	Wrocław	4,6	72,8	1.234
48.	Zamość	0,5	92,5	152
49.	Zielona Góra	1,6	53,7	317
	R a z e m :	100,0	65,3	24.838

Źródło: Obliczenia własne autora.

Uwaga:

Do liczb przytoczonych w kolumnie 5 przyjął błąd szacunku = $\pm 5\%$.

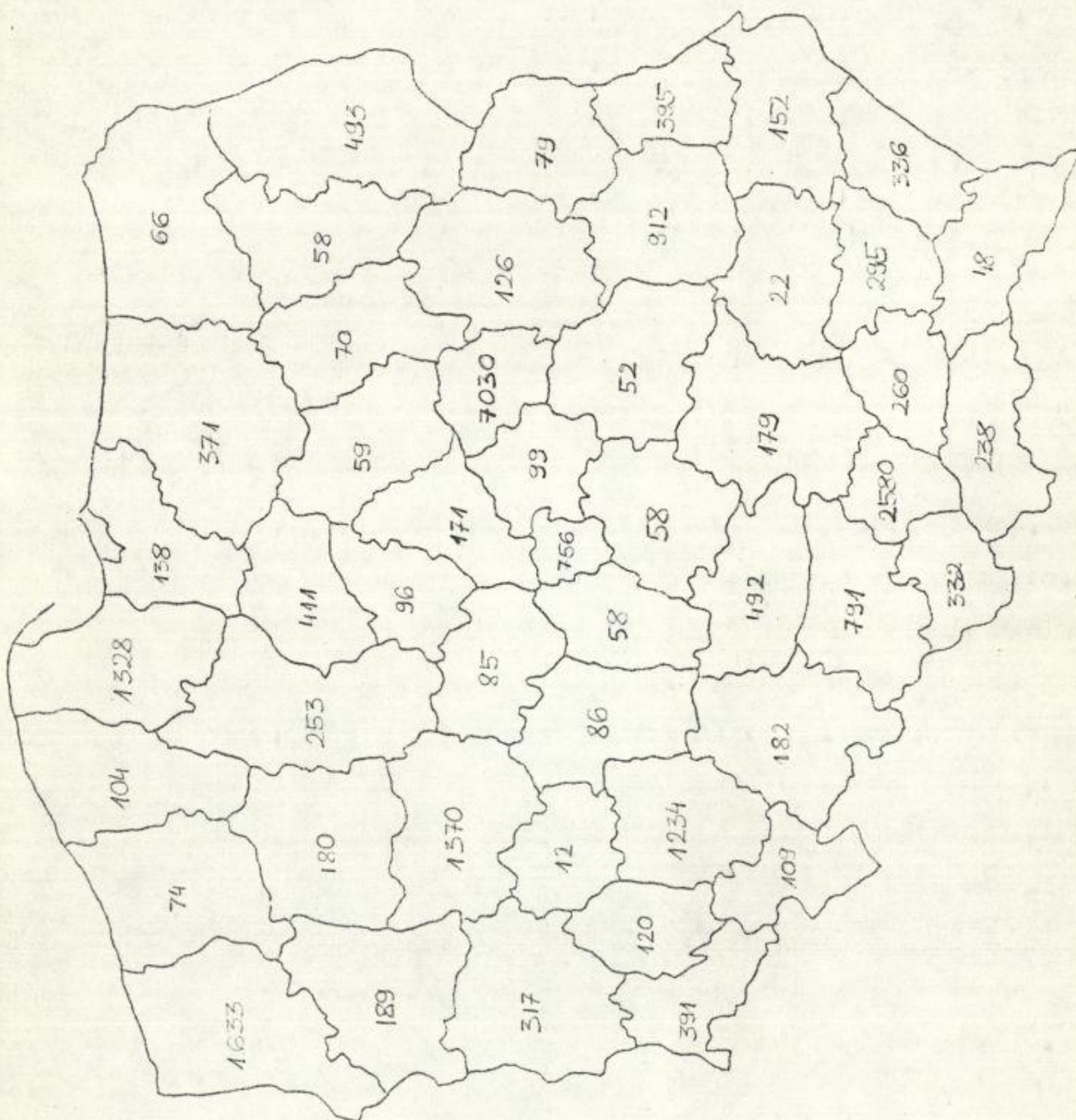
Jak już uprzednio wspomniano blisko 57 % ogółu cudzoziemców którzy w 1991 roku odwiedzili Polskę stanowili Niemcy. Większość, z nich przyjeżdżała do Polski w omawianym roku kilkakrotnie, najczęściej dla: odwiedzenia rodziny lub znajomych /około 30 % ogółu przyjeżdżających Niemców/, wypoczynku i rozrywki /ponad 21 %/, poznania kraju i kultury /19,7 %/. Wielu Niemców przyjeżdżało w 1991 roku do Polski także w celach handlowych. Dotyczy to głównie mieszkańców Niemiec Wschodnich /dawnej NRD/, którzy przyjeżdżają na zakupy do miejscowości położonych w województwach przygranicznych.

Z powyższych względów turyści niemieccy najczęściej odwiedzali województwa i miasta położone w centrum kraju, na Śląsku oraz w pasie nadmorskim.

Wśród dużych miast największą popularnością wśród turystów niemieckich cieszyły się w 1991 roku: Warszawa, Szczecin, Gdańsk, Wrocław, Poznań oraz miasta śląskie.

Drugą bardzo liczną grupę turystów zagranicznych przybywających do Polski w 1991 roku stanowią obywatele dawnego ZSRR,

Przyjazdy turystów zagranicznych do miast wojewódzkich
w Polsce w 1991 roku / w tys. osób/

którzy odwiedzali w omawianym roku nasz kraj przede wszystkim w celach handlowych. Wielu z nich znalazło się w Polsce po raz pierwszy /około 32 %/, jest jednak także spora grupa osób przyjeżdżających wielokrotnie do Polski.

Turyści pochodzący z terenów dawnego ZSRR odwiedzali w 1991 roku najczęściej centrum kraju /blisko 80 % przyjeżdżających/¹. Ponad 70 % spośród nich przebywało w Warszawie, około 14 % w Krakowie i blisko 11 % w Lublinie.

Mieszkańcy nowo powstałych państw z dawnego ZSRR preferują różne duże miasta. I tak Białorusini najchętniej odwiedzali w 1991 roku - Warszawę, Lublin, Kraków, Białystok, Poznań i Łódź. Natomiast Litwini - Warszawę, Gdańsk i Lublin, podobnie Ukraińcy, którzy poza wymienionymi miastami chętnie przebywali również w Krakowie.

Mieszkańcy Rumunii pojawiają się we wszystkich większych miastach Polski, ale najczęściej w 1991 roku można było ich spotkać w Warszawie /blisko 90 %/, Łodzi i w Krakowie.

Bułgarzy w 1991 roku najchętniej przebywali w Warszawie, Łodzi, Gdańsku i w Krakowie, pozostałe aglomeracje cieszyły się już znacznie mniejszym zainteresowaniem.

Przeliczając liczbę cudzoziemców przebywających w poszczególnych miastach wojewódzkich w 1991 roku w porównywalnej jednostce czasu - 1 dobie, widać wyraźnie, iż największe natężenie przyjazdów turystów zagranicznych występuje w:

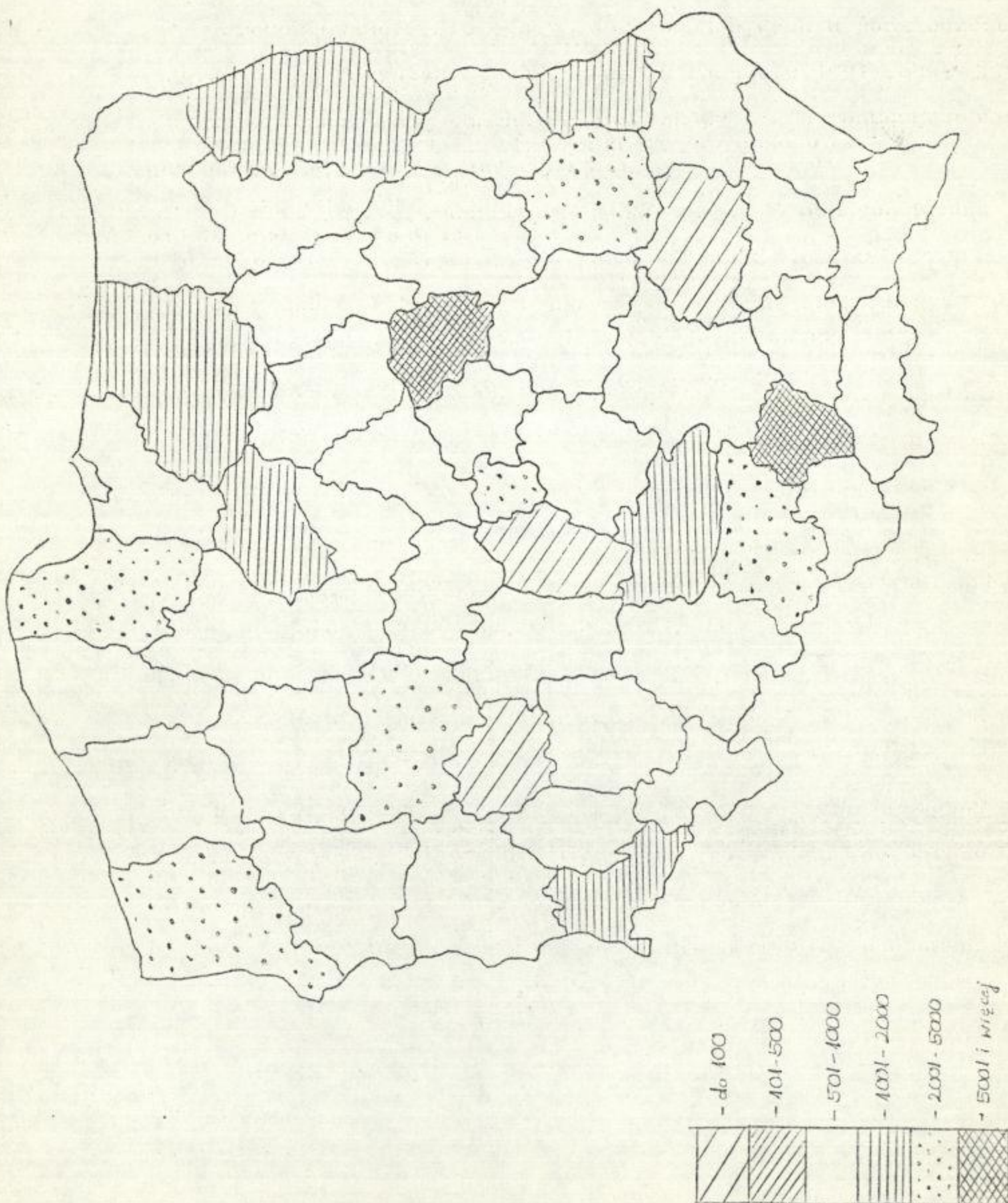
¹ Por. W. Bartoszewicz: Cele motywy i organizacja przyjazdów turystów zagranicznych do Polski w 1991 roku, Instytut Turystyki, Warszawa 1992, s. 27.

Przeciętna liczba cudzoziemców przebywających w ciągu
1 doby w miastach wojewódzkich, w 1991 roku.

Miasto	Liczba cudzo- ziemców w cią- gu 1 doby w 1991 roku,	Miasto	Przeciętna liczba cudzo- ziemców w ciągu 1 doby w 1991 r.
Warszawa	19.260	Pila	493
Biała Podlaska	216	Piotrków	159
Białystok	1.351	Płock	468
Bielsko-Biała	910	Poznań	3.753
Bydgoszcz	693	Przemysł	921
Choźm	1.082	Radom	142
Ciechanów	162	Rzeszów	808
Częstochowa	1.348	Siedlce	345
Elbląg	378	Sieradz	16
Gdańsk	3.638	Skiernewice	271
Gorzów	518	Słupsk	285
Jelenia Góra	1.071	Suwałki	181
Kalisz	236	Szczecin	4.474
Katowice	2.167	Tarnobrzeg	61
Kielce	490	Tarnów	712
Konin	233	Toruń	1.126
Koszalin	203	Wałbrzych	299
Kraków	7.068	Wrocław	263
Krosno	132	Zamość	416
Legnica	329	Zielona Góra	868
Leszno	33		
Lublin	2.500		
Łomża	159		
Łódź	2.071		
Nowy Sącz	652		
Olsztyn	1.016		
Opole	500		
Ostrołęka	192		

Źródło: Obliczenia własne autora.

Przyjazdy turystów zagranicznych do miast wojewódzkich
w Polsce w 1991 roku - liczba osób /w tys./ średnio
w ciągu doby.

Warszawie, Krakowie, Szczecinie, Poznaniu, Gdańsku, Wrocławiu, Lublinie, Katowicach i Łodzi.

Od 1001 do 1500 turystów przeciętnie w ciągu doby zarejestrowano w 1991 roku w takich miastach jak: Białystok, Chełm, Częstochowa, Jelenia Góra, Olsztyn, Toruń.

Od 501 do 1000 cudzoziemców przybwało w 1991 roku, średnio w ciągu doby w miastach: Bielsko-Biała, Bydgoszcz, Gorzów, Nowy Sącz, Przemyśl, Rzeszów, Tarnów, Zielona Góra.

W Białej Podlaskiej, Ciechanowie, Elblągu, Kaliszu, Kielcach, Koninie, Koszalinie, Krośnie, Legnicy, Łomży, Opolu, Ostrołęce, Pile, Piotrkowie, Płocku, Radomiu, Siedlcach, Skierniewicach, Słupsku, Suwałkach, Wałbrzychu, Włocławku i Zamościu zarejestrowano w 1991 roku średnio od 101 - 500 cudzoziemców w ciągu doby.

Poniżej 100 turystów w ciągu 1 doby odwiedziło takie miasta wojewódzkie jak: Leszno, Sieradz, Tarnobrzeg, czyli miasta o niewielkiej atrakcyjności turystycznej i słabo rozbudowanej infrastrukturze turystycznej, głównie bazie noclegowej.

Bardzo interesująco przedstawiają się wskaźniki liczby cudzoziemców przeliczonych na 1000 mieszkańców danego miasta wojewódzkiego w 1991 roku. W pierwszej grupie miast, o wskaźniku powyżej 4000 turystów zagranicznych przypadających na 1000 mieszkańców, znalazły się następujące: Chełm, Warszawa, Jelenia Góra, Przemyśl.

Od 3001 do 4000 turystów, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, odwiedziło w 1991 roku takie miasta jak:

Kraków, Nowy Sącz, Szczecin. Od 2001 do 3000 osób natomiast, takie miejscowości jak: Gdańsk, Katowice, Lublin, Olsztyn, Piła, Poznań, Skierniewice, Tarnów, Zamość i Zieloną Górę.

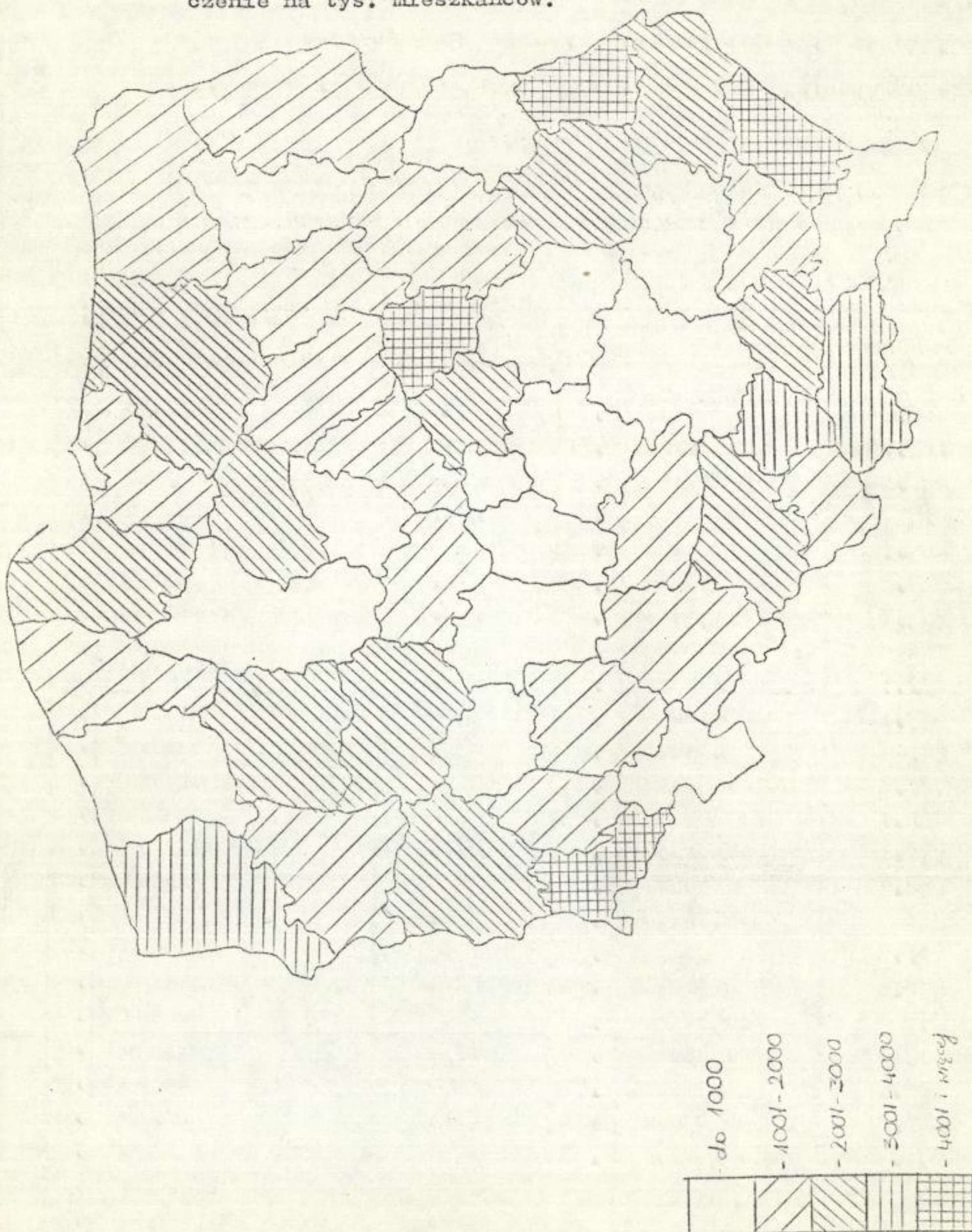
Tabela nr 3.

Liczba cudzoziemców w miastach wojewódzkich w 1991 roku, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców - dane szacunkowe.

Lp.	M i a s t o	Liczba cudzoziem- ców na 1000 mieszkańców w 1991 roku.	Lp.	M i a s t o	Liczba cudzoziem- ców na 1000 mieszkańców w 1991 roku.
1.	Warszawa	4.246	27.	Opole	1.417
2.	Biała Podlaska	672	28.	Ostrołęka	1.381
3.	Białystok	1.822	29.	Piła	2.490
4.	Bielsko-Biała	1.831	30.	Piotrków	716
5.	Bydgoszcz	663	31.	Płock	1.386
6.	Chełm	5.949	32.	Poznań	2.322
7.	Ciechanów	1.341	33.	Przemysł	4.905
8.	Częstochowa	1.907	34.	Radom	228
9.	Elbląg	1.094	35.	Rzeszów	1.928
10.	Gdańsk	2.855	36.	Siedlce	1.750
11.	Gorzów	1.520	37.	Sieradz	133
12.	Jelenia Góra	4.186	38.	Skierniewice	2.157
13.	Kalisz	810	39.	Słupsk	1.028
14.	Katowice	2.156	40.	Suwałki	1.077
15.	Kielce	836	41.	Szczecin	3.950
16.	Konin	1.059	42.	Tarnobrzeg	455
17.	Koszalin	681	43.	Tarnów	2.145
18.	Kraków	3.438	44.	Toruń	2.033
19.	Krosno	966	45.	Wałbrzych	773
20.	Legnica	1.141	46.	Wrocław	786
21.	Leszno	206	47.	Wrocław	1.919
22.	Lublin	2.595	48.	Zamość	2.460
23.	Łomża	978	49.	Zielona Góra	2.778
24.	Łódź	891			
25.	Nowy Sącz	3.043			
26.	Olsztyn	2.277			

Źródło: Obliczenia własne autora.

Przyjazdy turystów zagranicznych do miast wojewódzkich
w Polsce w 1991 roku - liczba osób /w tys./ w przeli-
czenie na tys. mieszkańców.

Najliczniejsza grupa miast, to miejscowości w których w 1991 roku na 1000 stałych mieszkańców przypadało od 1001 do 2000 turystów zagranicznych. Miast takich było w omawianym roku - 16 /por. tabela nr 3 /.

Poniżej 1000 cudzoziemców, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, zarejestrowano w: Białej Podlaskiej, Bydgoszczy, Kaliszu, Koszalinie, Krośnie, Lesznie, Łomży, Łodzi, Piotrkowie, Sieradzu, Tarnobrzegu, Wałbrzychu i Włocławku.

4.2. Zagraniczny ruch przyjazdowy w Polsce w 1991 roku - w wybranych aglomeracjach miejskich.

W niniejszym opracowaniu podjęto próbę określenia rozmiarów i struktury zagranicznego ruchu przyjazdowego do niektórych aglomeracji miejskich w 1991 roku, przy czym poza stosowanymi przeliczeniami danych rejestrowanych przez GUS, oszacowano także badane parametry na bazie wyników badań granicznych, wykonanych w 1990 i 1991 roku przez Instytut Turystyki.

Jak już uprzednio zaznaczono, w analizie uwzględnione zostały w zasadzie największe miasta w Polsce, które z jednej strony pełnią funkcję centrów administracyjno-gospodarczych i kulturalno-naukowych, z drugiej zaś^{są} relatywnie atrakcyjne turystycznie dla cudzoziemców odwiedzających Polskę.

Nasze rozważania rozpoczniemy od miasta, które skupia blisko 1/5 całego zagranicznego ruchu przyjazdowego do Polski, to jest od Warszawy.

WARSZAWA

Wg szacunkowych danych w 1991 roku odwiedziło to miasto około 6700 - 7400 tys. turystów zagranicznych, z całego świata. Średnio w ciągu doby odwiedza Warszawę około 20 tys. osób. Badania przeprowadzone w Instytucie Turystyki w 1991 roku wykazały, iż wśród cudzoziemców odwiedzających w 1991 roku Warszawę najliczniejszą grupę stanowili Niemcy /około 28 %/, Amerykanie /14,6 %/, Anglicy /11,5 %/, Francuzi /10,4 %/, obywatele byłego ZSRR /6 %/, mieszkańcy państw skandynawskich /około 11 %/. Z pozostałych państw przybyło - 23,9 % cudzoziemców¹. Wydaje się, że udział turystów z danego ZSRR jest w praktyce znacznie wyższy sięgający do 15 - 20 % ogólnej liczby cudzoziemców odwiedzających Warszawę w 1991 roku.

BIAŁYSTOK

W 1991 roku wg danych szacunkowych przebywało w Białymstoku około 493 tysięcy cudzoziemców, średnio w ciągu jednej doby było ich w omawianym roku 1.351.

Większość spośród turystów zagranicznych przybywających w 1991 roku do Białegostoku, to mieszkańcy dawniejszego ZSRR, którzy stanowią blisko 50 % ogólnej liczby cudzoziemców w tym mieście. Także dość znaczną popularnością cieszy się to miasto wśród Niemców i Francuzów. Wśród ogółu odwiedzających to miasto w 1991 roku, po około 20 % stanowili przedstawiciele wymienionych narodowości. W Białymstoku zarejestrowano także w omawianym roku liczne przyjazdy turystów z USA i Węgier.

¹ Por. W. Bartoszewicz: Celo, motywy i organizacja ... op. cit. s.56

GDAŃSK

Gdańsk, podobnie w latach poprzednich, stanowił jedno z najbardziej popularnych wśród cudzoziemców polskich miast, które w 1991 roku odwiedziło łącznie około 1328 tysięcy turystów zagranicznych. Około 60 % spośród nich to mieszkańcy Niemiec, a następnie Szwecji /około 10 %/ i Danii /7,5 %/. Dużym powodzeniem cieszy się Gdańsk i pozostałe miasta Trójmiasta wśród obywateli Wielkiej Brytanii, Belgii, Węgier i Stanów Zjednoczonych.

KATOWICE

Z obserwacji i badań naukowych wynika, że w mieście tym koncentruje się zagraniczny ruch przyjazdowy z Niemiec oraz Czecho-Słowacji i Jugosławii. Na ogólną liczbę około 800 tys. obcokrajowców, którzy w 1991 roku przyjechali do Katowic około 29 % stanowili mieszkańcy Czecho-Słowacji, 25 % - Niemcy, po około 11 % Jugosłowianie i Węgrzy. Relatywnie licznie odwiedzają Śląsk - Skandynawowie, którzy w 1991 roku stanowili także około 11 % ogółu cudzoziemców przybywających na ten teren. Obywatele dawnego ZSRR nie są na Śląsku tak częstymi gośćmi, jak na przykład w Warszawie i w 1991 roku stanowili zaledwie około 5 - 7 % ogółu cudzoziemców.

Katowice oraz inne miasta Górnego Śląska to przede wszystkim przyjazdy sentymentalne Niemców oraz w celach handlowych - Czecho-Słowaków, Jugosłowian i Węgrów.

LUBLIN

Lublin w ostatnich kilku latach stał się przede wszystkim terenem turystycznych wojaży obywateli republik dawniejszego ZSRR, głównie Rosjan, Białorusinów i Ukraińców. Wśród blisko 912 tysięcy cudzoziemców, którzy odwiedzili w 1991 roku to miasto, dominującą grupę stanowili właśnie mieszkańcy dawnego ZSRR - około 60 %. Na drugim miejscu w omawianym roku uplasowali się turyści z Niemiec - 22 % ogółu turystów w tym mieście. Pozostałe narodowości nie były już tak liczne - do Lublina dość często przyjeżdżali w 1991 roku : Amrykanie, Anglicy, Belgowie i Francuzi.

ŁÓDŹ

W 1991 roku odwiedziło Łódź wg naszych szacunków od 720 do 800 tysięcy turystów zagranicznych. Wśród nich dominują Niemcy, którzy stanowili w tymże roku około 36 % ogółu cudzoziemców odwiedzających Łódź. Na kolejnych miejscach uplasowali się obywatele Stanów Zjednoczonych, Jugosławii /po 9 %/, Francji i Węgier /po 8,5 %/ oraz dawnego ZSRR /około 8 %/. Do Łodzi dość często trafiali w 1991 roku obywatele Wielkiej Brytanii, Belgii i Czechosłowacji.

POZNAŃ

Poznań, będący krajowym centrum handlu i międzynarodowych imprez targowych, w 1991 roku przyjął około 1.370 tysięcy turystów zagranicznych. Jak przystało na miasto targowe struktura zagranicznego ruchu przyjazdowego jest bardzo rozdrobniona, w zasadzie do Poznania przyjeżdżali w 1991 roku

obywatela wszystkich państw europejskich i większość z pozostałych kontynentów. Jednak prawie 60 % ogółu turystów stanowili mieszkańcy Niemiec, w tym wielu pochodzenia polskiego.

Blisko 10 % ogółu stanowili obywatele Czecho-Słowacji. Lecznie odwiedzali w 1991 roku Poznań mieszkańcy Szwecji i Danii, którzy stanowili łącznie około 9 % ogółu cudzoziemców odwiedzających w omawianym roku Poznań. Mniej popularny okazał się Poznań wśród Amerykanów, Austriaków, Francuzów, Węgrów i obywateli dawnego ZSRR. Jeśli chodzi o tę ostatnią grupę turystów, to do Poznania przyjeżdżają przede wszystkim Małorusini. Średnio w 1991 roku przebywało w ciągu doby ok. 3800 cudzoziemców.

SZCZECIN

Podobnie jak w Poznaniu, także w Szczecinie najliczniejszą grupę obcokrajowców stanowili Niemcy - 45 %. Ogółem w 1991 roku w Szczecinie było wg szacunków około 1.633 tysięcy cudzoziemców. Oprócz Niemców najliczniejszą grupę stanowili : Szwedzi /20,5 %/, Duńczycy /20,3 %/. Stosunkowo niewielu obywateli dawnego ZSRR dotarło w 1991 roku do Szczecina, w większości byli to Łotwini. Oprócz nich relatywnie licznie pojawili się w omawianym roku w Szczecinie Belgowie i Węgrzy, rzadziej natomiast: Austriacy, Amerykanie, Anglicy i Francuzi.

WROCLAW

Jest to kolejno z dużych miast, w którym dominacja turystów niemieckich jest bardzo widoczna. W 1991 roku stanowili oni ponad 45 % ogółu obcokrajowców, którzy przy-

Jechali do Wrocławia w 1991 roku, a którzy łącznie stanowili około 1.234 - 1.300 tysięcy osób. Na drugim miejscu wśród odwiedzających Wrocław uplasowali się w 1991 roku - Czesi i Słowacy /25 %/, a następnie mieszkańcy: Austrii /8,3 %/, Szwecji /5,5 %/, Stanów Zjednoczonych /5,3 %/ i dawnego ZSRR /około 5 %/. Rządzą do Wrocławia: Duńczycy, Anglicy, Francuzi, Belgowie oraz Węgrzy.

Reasumując powyższe rozważania należy pamiętać, że przytoczone dane mają charakter szacunkowy i z tego względu należy je traktować jako pewien materiał wyjściowy do dalszych badań i obliczeń.

5. Podsumowanie.

Prezentowane w niniejszym opracowaniu dane o rozmieszczeniu zagranicznej turystyki przyjazdowej w Polsce w 1991 roku, jak już wspomniano, mają charakter szacunkowy i nie roszą sobie pretensji do pełnej wiarygodności.

Oparto je na przeszacowaniu danych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny, dotyczących cudzoziemców korzystających z noclegów w wtzw. bazie rejestrowanej oraz na wynikach badań zrealizowanych w Instytucie Turystyki w 1990 i 1991 roku wśród turystów zagranicznych przyjeżdżających do Polski.

Dynamiczny wzrost liczby turystów zagranicznych przyjeżdżających w ostatnich trzech latach do Polski, jak dotąd nie znalazł należytego uznania /z wyjątkiem Instytut Turystyki/, wśród badających jego różnorodne aspekty, co sprawia że nadal w rozpoznaniu tego segmentu nabywców usług turystycznych musimy posługiwać się informacjami szacunkowymi.

Wydaje się, że czas najwyższy podjąć trud rejestracji zagranicznej turystyki przyjazdowej do Polski i jej skutków społecznych, ekonomicznych i innych, co pozwoli na dostosowanie oferty polskich przedsiębiorstw turystycznych do bardzo zróżnicowanych gustów i preferencji cudzoziemców oraz na maksymalizację uzyskiwanych z tego tytułu efektów ekonomicznych.